

Współpraca gmin w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich w ramach związków międzygminnych

dr hab. Justyna Danielewicz, prof. Uniwersytetu Łódzkiego

Katedra Zarządzania Miastem i Regionem

Wprowadzenie

Obszar funkcjonalny stanowi funkcjonalnie powiązaną, wspólną przestrzeń działań społeczno-gospodarczych dla pewnej grupy podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych. Procesy rozwoju obszarów funkcjonalnych są wypadkową aktywności poszczególnych aktorów funkcjonujących w rozpatrywanych obszarach, których interesy, cele i dążenia nie zawsze pozostają zbieżne, a często wręcz powodują konflikty.

Zaspokojenie interesów poszczególnych grup, przy jednoczesnym dążeniu do rozwoju całego obszaru, wymaga nowych niekonwencjonalnych sposobów zarządzania, nowych instytucji, a także nowych rozwiązań instrumentalnych.

Właściwą metodą zarządzania i sterowania rozwojem obszarów funkcjonalnych może być koncepcja governance. Governance to partnerskie współzrządzenie zakładające współdziałanie pomiędzy różnymi poziomami administracji i innymi interesariuszami w regionie. Jednymi z głównych aktorów są władze różnych szczebli: lokalne, regionalne i centralne, których zaangażowanie w proces zarządzania rozwojem jest kluczowe dla harmonijnego rozwoju tychże terenów. Takie współdziałanie wymaga w szczególności odpowiedniej struktury instytucjonalnej. Obecnie obowiązujące przepisy prawa dopuszczają współpracę władz lokalnych między innymi w ramach związków celowych.

Obszar funkcjonalny jako szczególny przedmiot zarządzania rozwojem

Zgodnie z terytorialnym podejściem do zarządzania rozwojem (place – based policy) polityka regionalna po-

winna zostać ukierunkowana na wykorzystanie wewnętrznego potencjału rozwojowego, terytorialnych zasobów, w tym zasobów wiedzy¹. Podejście terytorialne opiera się na założeniu, że procesy rozwoju mają charakter wielowymiarowy, umożliwiając uwzględnianie terytorialnych uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przyrodniczych oraz różnorodności obszarów, na których zachodzą. Przy czym zwraca się w nim uwagę nie na granice administracyjne poszczególnych jednostek terytorialnych, lecz na powiązania funkcjonalne zachodzące między nimi i powodujące powstawanie spójnych organizmów społeczno-gospodarczo-przestrzennych – obszarów funkcjonalnych.

Pojęcie obszaru funkcjonalnego zostało wprowadzone w „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, a dokładnie zdefiniowane i określone w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa definiuje obszar funkcjonalny jako obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju². KPZK wśród obszarów funkcjonalnych wyróżnia miejskie obszary funkcjonalne (MOF). Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 miejski obszar funkcjonalny jest to układ osadniczy ciągly przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek i obejmujący zwarty obszar miejski oraz powiązaną z nim funkcjonalnie strefę zurbanizowaną. KPZK 2030 wyróżnia cztery podtypy MOF:

¹ Barca F., 2009, An Agenda For A Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations, Independent Report prepared at the request of Danuta Hübner, Commissioner for Regional Policy, http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/future/pdf/report_barca_v0306.pdf

² Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2003, nr 80, poz. 717, art. 2.

obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich, regionalnych, subregionalnych i lokalnych³. Z kolei inny dokument – Aktualizacja Strategii Rozwoju Województw – opisuje tę funkcjonalną całość w następujący sposób: „... jest to wyodrębniony przestrzennie specyficzny kompleks terytorialny charakteryzujący się wspólnymi cechami geograficznymi (społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi)”⁴.

Ustawa definiuje miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, jako typ obszaru funkcjonalnego obejmującego miasto, będące siedzibą władz samorządu województwa lub wojewody oraz jego bezpośrednie otoczenie powiązane z nim funkcjonalnie⁵. W KPZK zostało wskazanych 18 obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich, w tym 12 obszarów metropolitalnych. Dla każdego z nich samorząd regionalny powinien przeprowadzić dokładną delimitację i opracować plan zagospodarowania przestrzennego jako integralny element planu zagospodarowania przestrzennego województwa⁶.

W skład obszarów funkcjonalnych wchodzi szereg niezależnych gmin i/lub powiatów, które zgodnie z istniejącym ustawodawstwem stanowią autonomiczne podmioty władzy samorządowej, niepodlegające żadnemu hierarchicznemu podporządkowaniu. Oznacza to, że nie ma jednego ośrodka władzy, który mógłby podejmować decyzje administracyjne i „narzucać” je wyodrębnionym, samorządnym gminom wchodzącym w skład obszaru funkcjonalnego. Nie ma, zatem ośrodka zarządzania. Z drugiej strony zaś, aby zarządzać rozwojem takiego obszaru, konieczna jest współpraca poszczególnych podmiotów, które byłyby w stanie wypracować wspólną wizję rozwoju całego terytorium. Praktyczne ujęcie terytorialnego podejścia do rozwoju tych obszarów, rekomendowane w Polsce, zakłada m.in. współdziałanie organów odpowiedzialnych za rozwój jednostek w różnych skalach przestrzennych⁷. Takie współdziałanie możliwe jest m.in. w ramach związków międzygminnych i powiatowych.

Związki międzygminne jako forma współdziałania

Obecnie prawo polskie dopuszcza możliwość współpracy jednostek samorządu terytorialnego w formie pu-

³ MRR, *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa, 2012, s. 189.

⁴ MRR, *Aktualizacja strategii rozwoju województw z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i unijnych*. Przewodnik, Warszawa, 2011, s. 33.

⁵ Ustawa z dnia 27 marca ..., op. cit., art. 2.

⁶ Tamże, art. 37.

⁷ *Zintegrowane Porozumienia Terytorialne oraz Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w okresie programowania 2014–2020*. 2013. Posiedzenie Rady Metropolitalnej Zatoki Gdańskiej, Gdańsk, 17 kwietnia, 2013, s. 11.

blicznoprawnej (związki i porozumienia międzygminne) oraz w formie cywilnoprawnej (tworzenie odrębnych podmiotów publicznego prawa gospodarczego, stowarzyszeń czy umów prawa cywilnego).

Dalsza część opracowania koncentruje się na związkach międzygminnych. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym gminy mogą tworzyć związki międzygminne w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych⁸. Uchwały o utworzeniu związku podejmują rady zainteresowanych gmin. Związek przejmuje prawa i obowiązki gmin wchodzących w jego skład związane z wykonywaniem zadań przekazanych związkowi. Związek wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność i posiada osobowość prawną. Związek otrzymuje stosowne środki finansowe konieczne do wykonania zadania. Organem stanowiącym i kontrolnym związku jest zgromadzenie związku, w skład którego wchodzi wójtowie poszczególnych gmin. Organem wykonawczym związku jest zarząd powoływany i odwoływany przez zgromadzenie spośród jego członków.⁹

Związki międzygminne są nieskomplikowaną formą współpracy jednostek samorządu terytorialnego pozwalającą tworzyć więzi partnerstwa o klarownych zasadach. Jasno zdefiniowany system odpowiedzialności, finansowania i podziału obowiązków pozwala na skuteczną realizację zadań określonych w statucie.¹⁰dt

Za punkt odniesienia do prowadzenia badań nad związkami międzygminnymi przyjęto delimitacje miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF) ośrodków wojewódzkich przeprowadzone podczas prac nad aktualnie obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego województw¹¹.

Analiza związków międzygminnych w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich

W Polsce na dzień 31.12.2018 r. zarejestrowano 313 związków międzygminnych¹². Analizie poddano związki międzygminne utworzone przez gminy leżące na terenie 18 obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich, w tym

⁸ Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, Dz. U. nr 142, poz. 1591 z późn. zm.

⁹ Ibidem

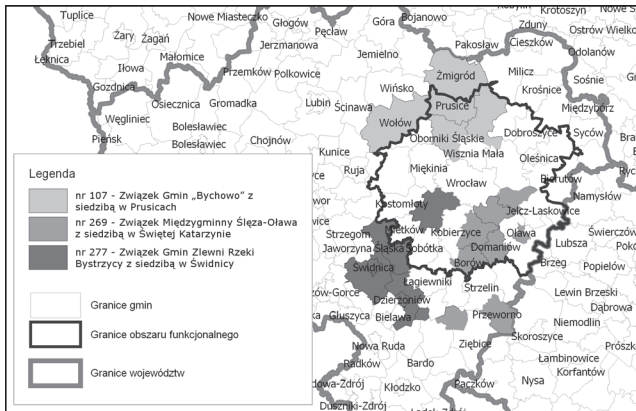
¹⁰ J. Kogucik, *Związki i porozumienia międzygminne – korzyści ze współpracy*, 2010, <http://samorząd.infor.pl/drukowanie/387816>

¹¹ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. ..., op. cit., art. 39.

¹² MSWiA, *Wykaz związków międzygminnych*, <https://www.gov.pl/web/mswia/zarejestruj-zmien-statut-lub-wyrejestruj-zwiazek-miedzygminny-zwiazek-powiatow-zwiazek-powiatowo-gminny>

12 obszarów metropolitalnych wskazanych w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. W badaniach zostały uwzględnione związki utworzone przez gminy od momentu, kiedy przepisy prawa wprowadziły taką możliwość, czyli od roku 1990, które cały czas funkcjonują.

W skład **Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego** wchodzi 27 gmin. Są one członkami trzech związków międzygminnych (rys. 1).

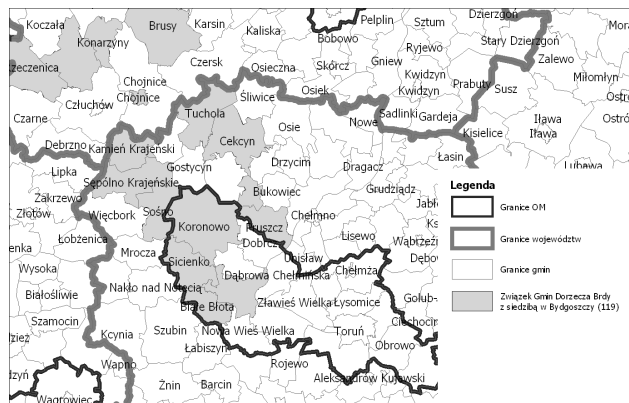

Rys. 1. Związki międzygminne na terenie Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego

Źródło: opracowanie własne

Celem powołanych związków jest przede wszystkim rozbudowa infrastruktury, głównie wodociągowej, gospodarka odpadami i ochrona środowiska. Wrocław jest członkiem jednego związku, do zadań którego należy m.in. ochrona wód w zlewni Ślezy i Oławy, gospodarka wodno-ściekowa i budowa schroniska dla zwierząt.

W skład **Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego** wchodzi 23 gminy. Na jego obszarze funkcjonuje tylko Związek Gmin Dorzecza Brdy (rys.2).

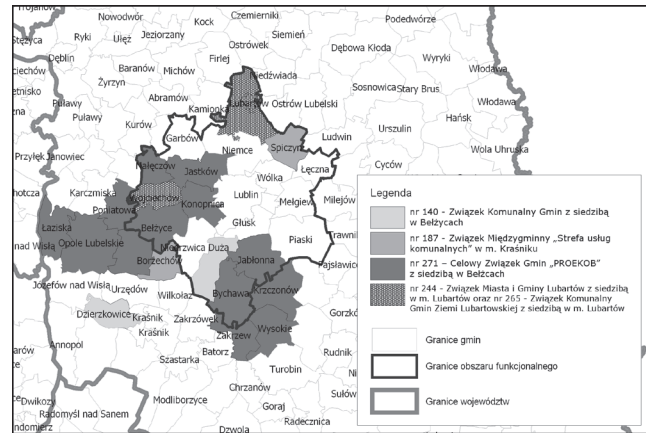

Rys. 2. Związek międzygminny na terenie Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

Jego celem jest ochrona środowiska i krajobrazu w dorzeczu rzeki. Toruń – jeden z dwóch głównych ośrodków tej bipolarnej aglomeracji - nie należy do związku.

Lubelski Obszar Funkcjonalny obejmuje 21 gmin. Gminy utworzyły pięć związków (rys. 3) do realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami, zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Celem związków jest również budowa i utrzymanie instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, rozwój turystyki i sportu oraz tworzenie miejsc pracy.

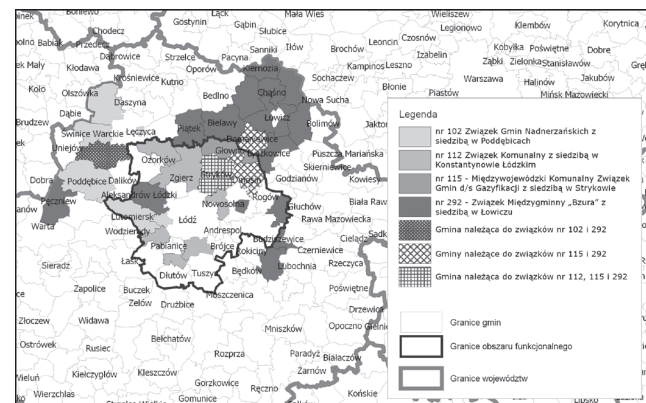

Rys. 3. Związki międzygminne na terenie Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

Lublin nie jest członkiem żadnego związku.

W skład **Łódzkiego Obszaru Funkcjonalnego** wchodzi 28 gmin. Powołały one cztery związki (rys. 4).

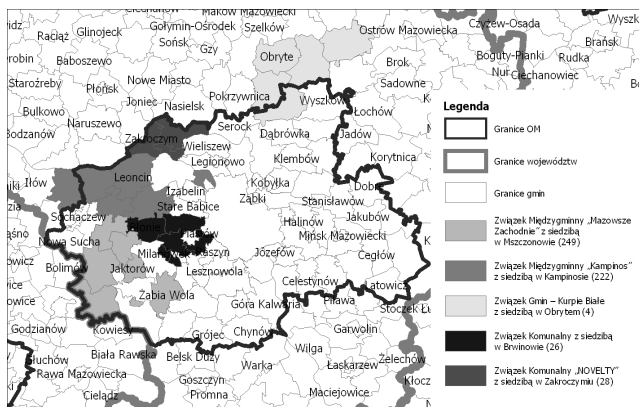
Rys. 4. Związki międzygminne na terenie Łódzkiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

Większość związków utworzona jest z gminami spoza OF, a nawet spoza województwa łódzkiego. Ich cele związane są z rozbudową i utrzymaniem infrastruktury (wodociągowej, gazowej), gospodarką odpadami oraz utrzymaniem ładu

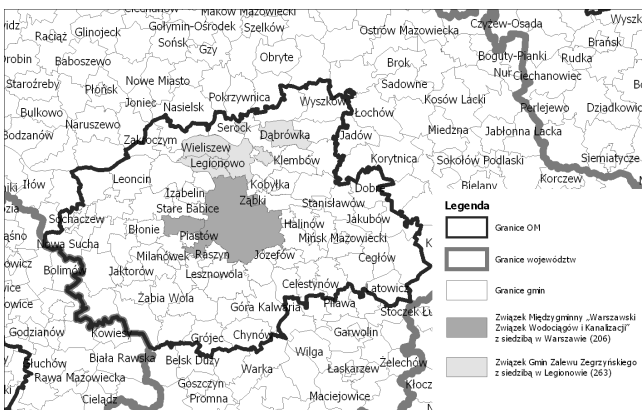
ekologicznego. Niektóre z nich utworzone są przez gminy, które nie tylko nie sąsiadują ze sobą, lecz są znacznie od siebie oddalone. Łódź, będąca centrum obszaru metropolitalnego, nie utworzyła żadnego związku z innymi gminami.

W skład **Warszawskiego Obszaru Metropolitalnego** wchodzi 70 gmin. Na jego terenie funkcjonuje dziewięć związków międzygminnych (rys. 5 i 6).

Rys. 5. Związki międzygminne na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

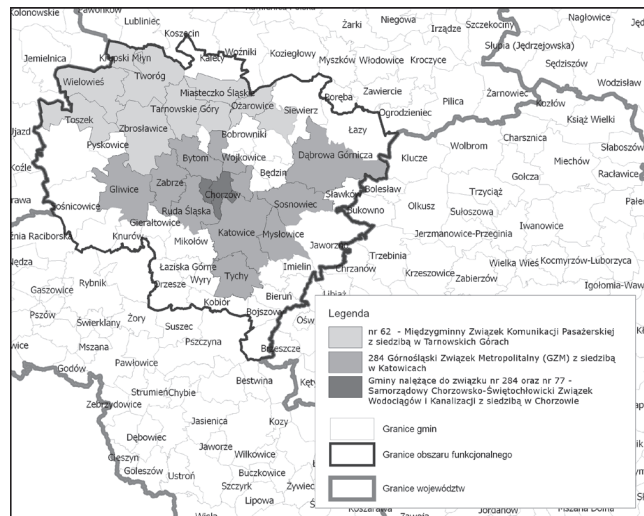

Rys. 6. Związki międzygminne na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

Warszawa jest członkiem tylko jednego związku, który został utworzony w roku 2000 przez wszystkie gminy, na które podzielona była stolica i kilka gmin ościennych w celu wspólnego organizowania gospodarki wodno-ściekowej. Pozostałe związki realizują zadania z zakresu ochrony środowiska, gospodarki odpadami, opieki nad bezdomnymi zwierzętami, transportu, sportu i rekreacji, rozwoju turystyki, ale również planowania przestrzennego i koordynacji przedsięwzięć gospodarczych.

W skład **Metropolii Górnośląskiej** wchodzi 23 miasta, natomiast w skład jej obszaru funkcjonalnego weszło 29 gmin. W 2007 roku 13 miast na prawach powiatu utworzyło Górnośląski Związek Metropolitalny (rys. 24a), którego celem było ustalanie wspólnej strategii rozwoju, zarządzanie drogami, aktywizacja rynku pracy, opracowywanie analiz i sprawozdań dotyczących rynku pracy oraz wspieranie edukacji publicznej¹³. Związek został zlikwidowany w 2018 roku, ze względu na przyjęcie przez sejm w 2017 roku ustawy o związku metropolitalnym w województwie śląskim, która określiła zasady i tryb tworzenia oraz zasady funkcjonowania związku metropolitalnego w województwie śląskim¹⁴. Pomimo tego, że Górnośląski Związek Metropolitalny już nie istnieje, to warto o nim wspomnieć, gdyż był to jedyny¹⁵ w Polsce związek międzygminny, który powstał z potrzeby szerokiej współpracy na poziomie metropolitalnym i zlikwidowany został dopiero na skutek wejścia w życie „ustawy metropolitalnej”, o którą władze poszczególnych jst na Śląsku od lat walczyli. Jego kontynuacją stanowi związek metropolitalny Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia. Ponadto w obszarze funkcjonalnym funkcjonują dwa inne związki (rys. 7) do zadań, których należą organizacja i koordynacja transportu zbiorowego, gospodarka wodno-ściekowa oraz ochrona środowiska.

Rys. 7. Związki międzygminne na terenie Obszaru Funkcjonalnego Metropolii Górnośląskiej

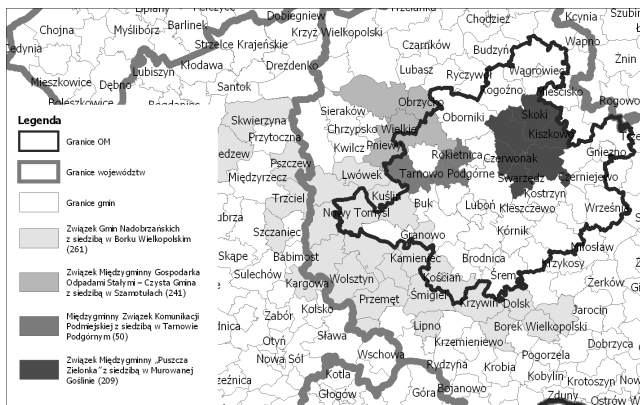
Źródło: opracowanie własne

¹³ Danielewicz J., *Zarządzanie obszarami metropolitalnymi wobec globalnych procesów urbanizacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, s. 329.

¹⁴ Ustawa z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim, Dz.U. 2017, poz. 730, art. 1.

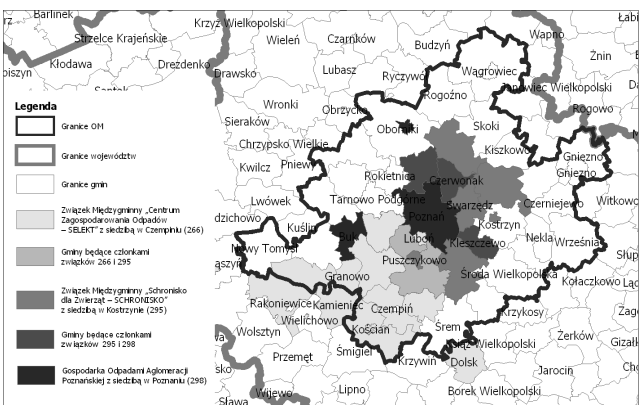
¹⁵ Współpracę na poziomie obszaru funkcjonalnego podjęły również gminy w obszarze metropolitalnym Poznań i Trójmiasto, ale utworzone przez nich związki ograniczone były do wąskiego zakresu spraw (gospodarka odpadami, transport).

Na **Poznański Obszar Funkcjonalny** składa się 45 gmin. Część z nich jest członkami siedmiu związków międzygminnych (rys. 8 i 9).

Rys. 8. Związki międzygminne na terenie Poznańskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

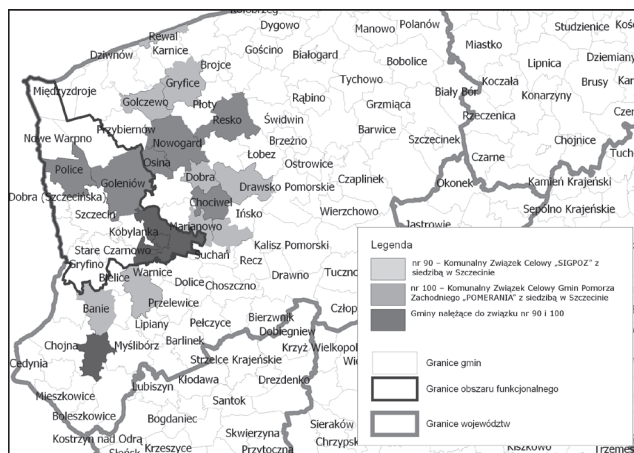

Rys. 9. Związki międzygminne na terenie Poznańskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

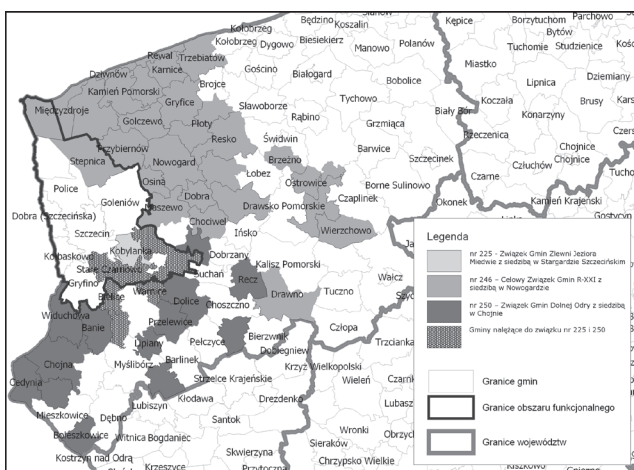
Cele większości związków wiążą się z ochroną środowiska i gospodarką ściekową. Najmniejszy związek ma za zadanie organizowanie przejazdów pasażerskich na liniach podmiejskich. Poznań – centralne miasto Obszaru - jest jedynie członkiem Związku Gospodarki Odpadami Aglomeracji Poznańskiej.

Szczeciński Obszar Funkcjonalny tworzy 13 gmin. Funkcjonują one w pięciu związkach międzygminnych (rys. 10 i 11), których członkami są również gminy spoza OF. Szczecin nie wchodzi w skład żadnego związku, choć jest siedziba związku „Pomerania”.

Rys. 10. Związki międzygminne na terenie Szczecińskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

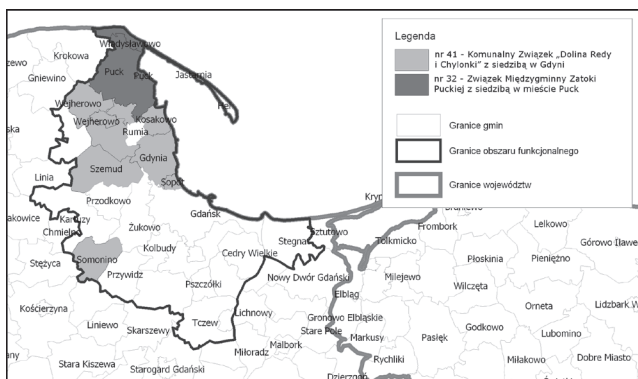

Rys. 11. Związki międzygminne na terenie Szczecińskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

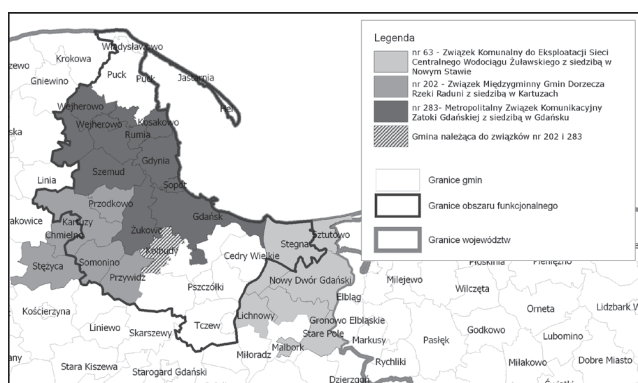
Do głównych zadań związków utworzonych przez gminy z terenu obszaru metropolitalnego należą: ochrona środowiska i gospodarka odpadami, prowadzenie wspólnej polityki ekologicznej, infrastruktura komunalna, komunikacja zbiorowa, turystyka, sport i rekreacja oraz kultura, a także komputeryzacja gmin.

W skład **Miejskiego obszaru funkcjonalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot** (MOF G-G-S) wchodzi 30 gmin. Część z nich współpracuje z innymi w ramach czterech związków międzygminnych (rys. 12 i 13)

Rys. 12. Związki międzygminne na terenie Obszaru Funkcjonalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 13. Związki międzygminne na terenie Obszaru Funkcjonalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot

Źródło: opracowanie własne

Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej, który tworzy najwięcej (14) gmin, stanowiących centrum regionu, za cel stawia sobie zintegrowane zarządzanie transportem zbiorowym w aglomeracji. Do zadań pozostałych związków należy gospodarka wodno-ściekowa oraz ochrona środowiska.

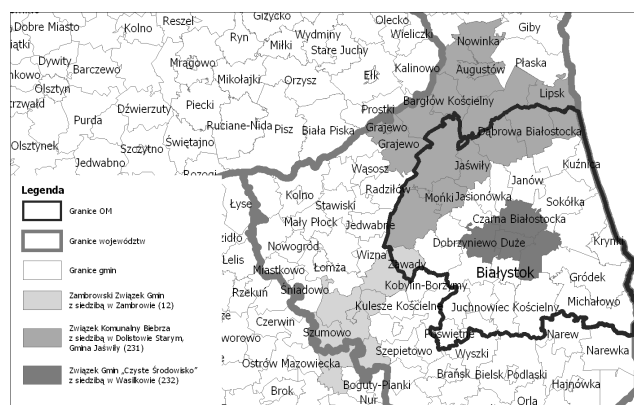
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny obejmuje 12 gmin. Sześć gmin współpracuje w zakresie organizacji transportu lokalnego i wspólnie zarządza transportem autobusowym (rys. 14).

Rys. 14. Związki międzygminne na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

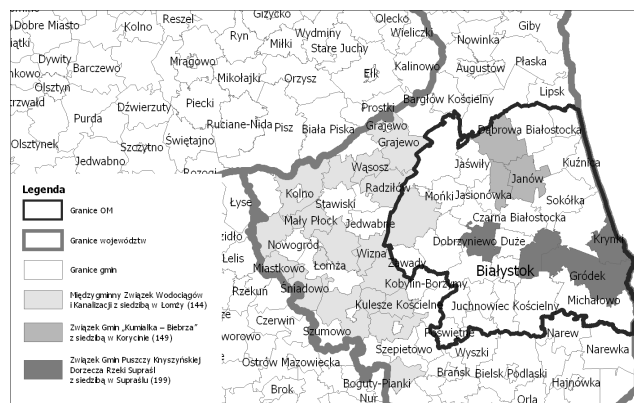
Źródło: opracowanie własne

W skład **Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego** wchodzi 26 gmin, które współpracują w ramach sześciu związków komunalnych (rys. 15 i 16).

Rys. 15. Związki międzygminne na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

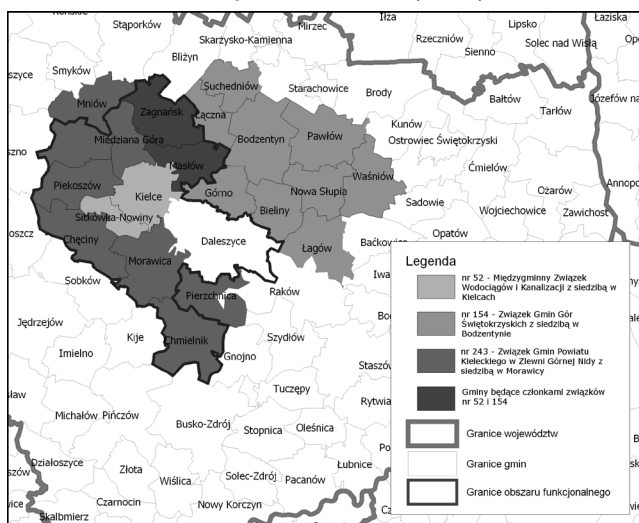

Rys. 16. Związki międzygminne na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Większość związków utworzyły gminy położone na obrzeżach obszaru metropolitalnego. Do ich głównych zadań należy gospodarka odpadami, ochrona środowiska, rozwój i utrzymanie infrastruktury oraz promocja. Białystok nie jest członkiem żadnego związku.

Na **Kielecki Obszar Funkcjonalny** składa się miasto Kielce i 11 otaczających je gmin. Część z nich funkcjonuje w ramach trzech związków komunalnych (rys. 17).

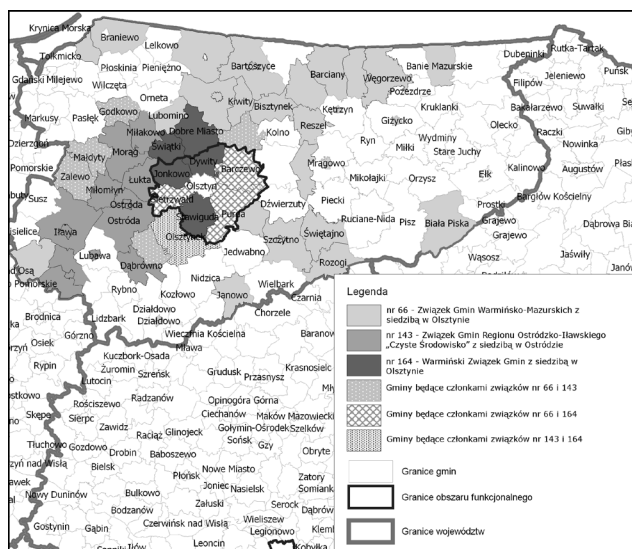

Rys. 17. Związki międzygminne na terenie Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Kielce oraz trzy inne gminy są członkami Międzygminnego Związku Wodociągów i Kanalizacji, którego celem jest gospodarka wodno – ściekowa. Pozostałe związki również działają w tej dziedzinie, a oprócz tego realizują zadania z zakresu ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej, a także rozwoju turystyki.

Obszar Funkcjonalny Olsztyna tworzy siedem gmin. Wchodzi one w skład związków międzygminnych utworzonych wspólnie z gminami spoza obszaru funkcjonalnego (rys. 18).

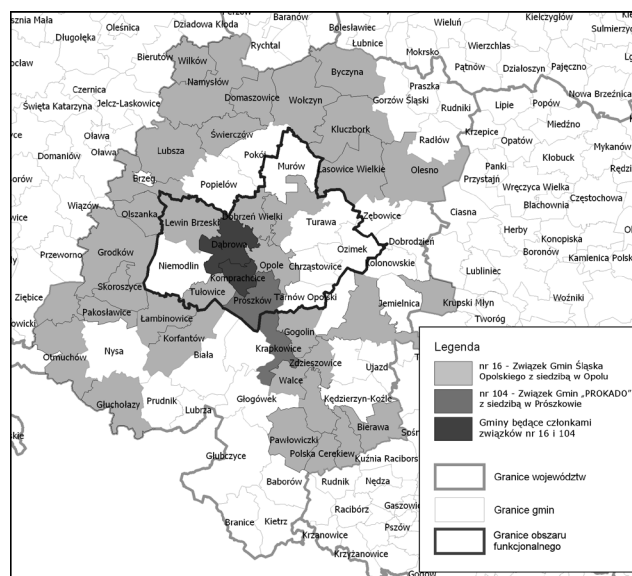

Rys. 18. Związki międzygminne na terenie Olsztyńskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Podstawą do powołania związków były kwestie związane z gospodarką odpadami, rozwojem turystyki i promocją ekologii, ale również z koordynacją gospodarki przestrzennej. Niestety, Olsztyn nie jest członkiem żadnego związku.

W skład **Obszaru Funkcjonalnego Opola** wchodzi 14 gmin. Część z nich jest członkami dwóch związków (rys. 19).

Rys. 19. Związki międzygminne na terenie Opolskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Mają one na celu zbiorowe zaopatrzenie w wodę oraz gromadzenie informacji społeczno-gospodarczych i promocję gmin. Opole nie jest członkiem związku.

Obszar Funkcjonalny Gorzowa Wielkopolskiego jest jedynym przypadkiem w Polsce, w którym wszystkie sześć gmin wchodzących w jego skład utworzyło już w roku 1999 związek międzygminny odpowiadający za gospodarkę odpadami, zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, zapobieganie bezdomności zwierząt, opracowywanie planów i studiów zaopatrzenia w energię i paliwa odnawialne (rys. 20).

Rys. 20. Obszar Funkcjonalny Gorzowa Wielkopolskiego i obszar Związku Celowego Gmin MG – 6 z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei w **Obszarze Funkcjonalnym** - drugiego ośrodka wojewódzkiego w województwie lubuskim – **Zielonej Góry**, żadna z pięciu gmin nie jest członkiem żadnego związku międzygminnego. Również w **Krakowskim Obszarze Metropolitalnym**, obejmującym 27 gmin, nie funkcjonuje żaden związek międzygminny.

Wnioski

Przedstawiona analiza związków międzygminnych pozwala na stwierdzenie, że taka forma współpracy nie jest wykorzystywana do zarządzania rozwojem w obszarach funkcjonalnych. Spośród zaprezentowanych związków jedynie związek utworzony w Gorzowskim Obszarze Funkcjonalnym obejmował wszystkie gminy, które wchodziły w skład tego obszaru. Ponadto w większości przypadków takich związków nie tworzyły miasta centralne. Obecnie funkcjonujące związki międzygminne charakteryzuje duża różnorodność dziedzin współpracy, a także zasięg terytorialny odbiegający od teoretycznych delimitacji obszarów funkcjonalnych. Zaobserwować można większą skłonność gmin położonych w obszarach zewnętrznych do nawiązywania współpracy, i zdecydowanie mniej przykładów

tworzenia porozumień między miastem centralnym a otaczającymi je jednostkami terytorialnymi. W wielu przypadkach ta współpraca nawiązywana jest z jednostkami spoza obszaru funkcjonalnego, a nawet spoza województwa. Korzyści ze współpracy mogą więc występować lokalnie i być związane z koniecznością wspólnego rozwiązywania pewnych problemów (np. ochrona środowiska, gospodarka odpadami), albo wynikać z ponadlokalnej infrastruktury komunikacyjnej, wodociągowej czy kanalizacyjnej. Może to również świadczyć o obawach gmin ościennych, które, nie chcąc by miasto centralne osiągało korzyści ich kosztem, unikają włączania ośrodka centralnego w związki gmin. Z drugiej strony wiele jednostek samorządu terytorialnego, głównie w obszarach metropolitalnych, powstrzymywało się przed podejmowaniem formalnej współpracy na rzecz rozwiązywania problemów dotyczących całego obszaru funkcjonalnego z uwagi na oczekiwanie na przyjęcie przez rząd przepisów, które mają regulować kwestie zarządzania w obszarach metropolitalnych. Jednak uchwalona przez rząd w październiku 2015 roku Ustawa metropolitalna nigdy nie weszła w życie.

Tak więc, oceniając przydatności związków międzygminnych w zakresie tworzenia instytucjonalnych form zarządzania obszarami funkcjonalnymi ośrodków wojewódzkich, stwierdzić można, iż dobrowolne związki międzygminne nie są skutecznym instrumentem zarządzania obszarami funkcjonalnymi. Jest to szczególnie widoczne po wprowadzeniu w Polsce Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), które mają stymulować współpracę jednostek samorządu terytorialnego właśnie w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich. Jednym z wymogów, jakie należało spełnić, aby ubiegać się o środki finansowe było zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa. Żadne partnerstwo utworzone dla potrzeb ZIT nie przyjęło formy związku międzygminnego. Najczęściej jest to współpraca w ramach stowarzyszeń lub w oparciu o zawarte porozumienia.

Bibliografia:

- Barca F., 2009, *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations*, Independent Report prepared at the request of Danuta Hübner, Commissioner for Regional Policy, http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/future/pdf/report_barca_v0306.pdf.
- Danielewicz J., *Zarządzanie obszarami metropolitalnymi wobec globalnych procesów urbanizacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013
- Kogucik J., *Związki i porozumienia międzygminne – korzyści ze współpracy*, 2010, <http://samorzad.infor.pl/drukowanie/387816>.

MRR, *Aktualizacja strategii rozwoju województw z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i unijnych*. Przewodnik, Warszawa, 2011.

MRR, *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa, 2012.

MSWiA, *Wykaz związków międzygminnych*, <https://www.gov.pl/web/mswia/zarejestruj-zmien-statut-lub-wyrejestruj-zwiazek-miedzygminny-zwiazek-powiatow-zwiazek-powiatowo-gminny>

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, Dz. U. nr 142, poz. 1591 z późn. zm.

Ustawa z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim, Dz.U. 2017, poz. 730.

Zintegrowane Porozumienia Terytorialne oraz Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w okresie programowania 2014–2020. Posiedzenie Rady Metropolitalnej Zatoki Gdańskiej, Gdańsk, 17 kwietnia 2013.

Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego powstał w 2015 r.
Jest państwową jednostką budżetową podległą MSWiA.
Działa na rzecz dalszej profesjonalizacji samorządu terytorialnego i administracji publicznej.

Ekspertyzy i opracowania NIST, ul. Zielona 18, Łódź 90-601
Sekretariat tel. +48 42 633 10 70
e-mail: sekretariat@nist.gov.pl